

Foto 2

Foto 1. :
Před kaplí na Hvězdě byl jako počáteční (nebo i koncový) bod tehdejšího turistického značení stezky Hvězda – Hejšovina vybudován kamenný pilíř, sloužící i jako rozcestník. Českým i německým vtesaným textem a šípkami odkazuje na směry do Police a do Broumova, do blízké restaurace i na značenou hřebenovou stezku na Hejšovinu či Heuscheuer (dnešní Szczeliniec v Górach Stolowych v Polsku), skalní vrchol s výškou 919 m n.m.

Foto 2. :
Na samotné trase hřebenové stezky je turistické značení i s číselným označením většinou vytesáno v obrzci o rozměru 30 x 30-40 cm do skalních stěn, nebo do skalních balvanů. V lokalitě „U Beránka“ je turistické značení ještě obohaceno o plastické vyobrazení „Beránka Božího“.

Foto 3. :
Na křižovatkách lesních cest, u kterých nebyla vhodná skála nebo větší balvan, byla trasa turistické stezky vyznačena vytesáním do k tomu účelu instalovaných pískovcových patníků.

Foto 4. :
Pohled ze skalní vyhlídky Supí koš k jihu podél hřebene Broumovských stěn až na Stolové hory, vrcholící 919 metrů vysokou Hejšovinou (něm. Heuscheuer, polsky Szczeliniec). Vyhotovením unikátní formy turistického značení po hřebenu Broumovských stěn s pokračováním po Stolových horách až po jejich nejvyšší skalní vrchol s dalekými výhledy byla turisticky zpřístupněna jedna z nejatraktivnějších partií horského pásma Sudet.

Foto 4

HVĚZDA - HEJŠOVINA

Nejstarší turisticky značená cesta na
Broumovsku

www.bikeresort.cz

Společnost pro destinační management
Broumovska o.p.s.

Klášteří 1, 550 01 Broumov
e-mail: marketa.hanusova@broumovsko.cz
telefon: 733 739 728
www.broumovsko.cz

Geopark Broumovsko

Historie a unikátnost stezky Hvězda – Hejšovina

Již od konce 18. století nastal rozvoj turistického hnutí a počátky cestovního ruchu i v oblasti Broumovska. Zatím co v okolních horských oblastech Krkonoš, Orlických hor či Králického Sněžníku šlo o zpřístupnění hřebenových partií a nejvyšších vrcholů, v oblasti Broumovska šlo o proniknutí a zpřístupnění rozlehlých a dosud málo poznávaných, ale velice romantických skalních oblastí. Tento proces započal nejprve v oblasti ADRŠPAŠSKÝCH SKAL A STOLOVÝCH HOR, a následně i v dalších zdejších skalních oblastech.

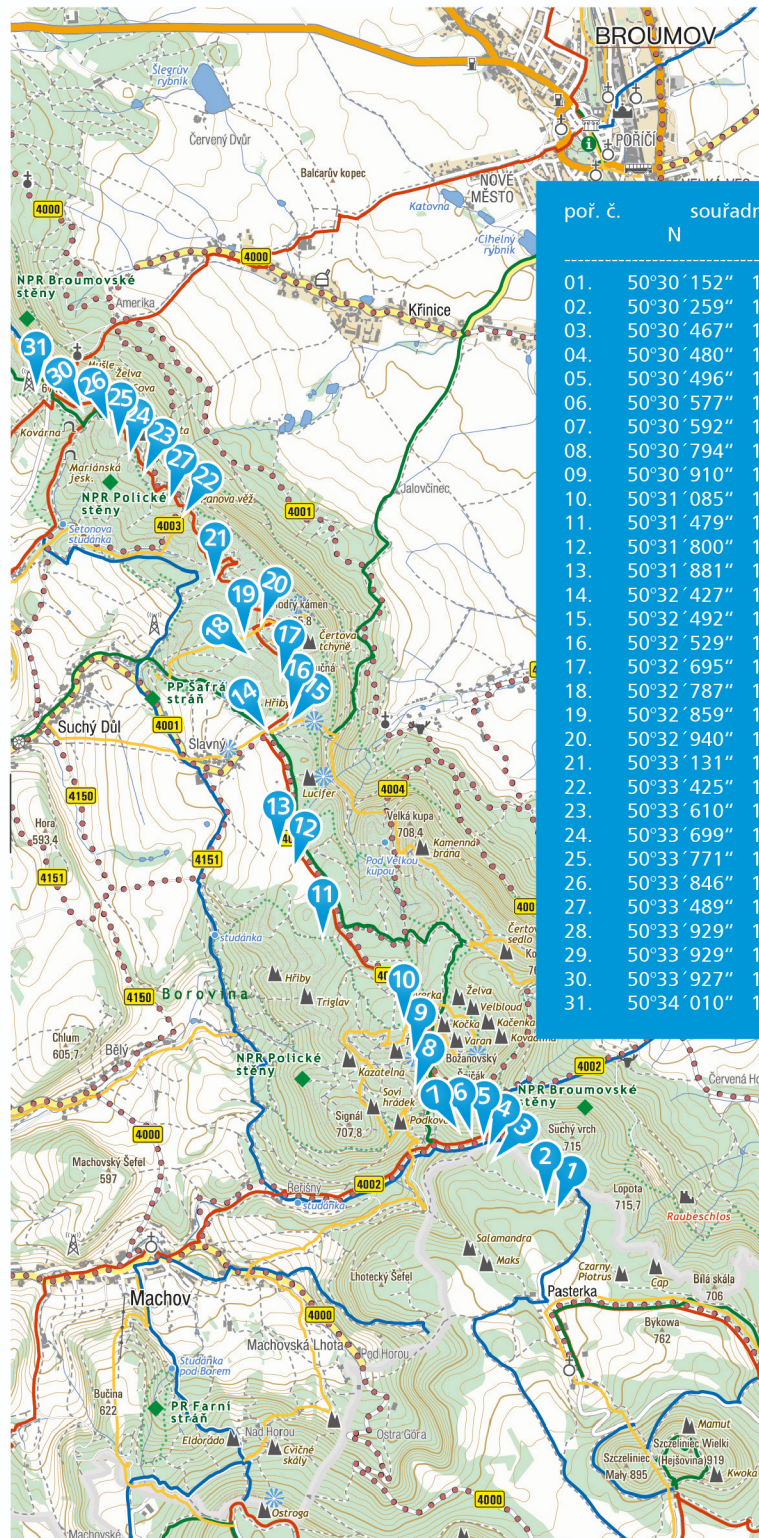
Takové pozornosti neušly ani skalnaté Broumovské stěny, které se nalézaly na rozhraní českého a německého osídlení. To se později promítlo i do odlišného způsobu turistického značení s obou stran. Z dochovaných záznamů je známo, že v roce 1886 ustavený turistický klub v Broumově (Österreichische Riesengebirgs-Verein – Section Braunau) již po dvou letech existence a ve spolupráci se správou panství benediktinského kláštera v Broumově přistoupil k upravení a vyznačení turistické stezky po skalnatém hřebenu Broumovských stěn s množstvím vyhlídek do širokého okolí. Tato turistická komunikace byla chápána také jako spojení mezi Hvězdou (tehdy již hojně navštěvovaným místem na Broumovských stěnách s kaplí i restaurací) a Hejšovinou (tehdy Heuschauer) nad obcí Karlov (Karlsberg), centrem turistiky ve Stolových horách v pruském Slezsku.

Specifikem značení této stezky je způsob jeho náročného a unikátního provedení. Značení bylo totiž pracně vtesáno do pískovcových skalních stěn, balvanů nebo speciálních pískovcových patníků v ploše 30 x 40 cm se znaky, kde písmeno **S** a znak * představují Hvězdu (**S**tern) a písmeno **H** představuje Heuschauer (**H**ejšovinu), tedy oba koncové body této značené stezky. Šipky vtesané k těmto znakům určovaly i směr k těmto cílům z každého takto označeného místa.

Nedávno provedenou terénní studií bylo zjištěno, že na této trase v úseku někdejšího rakouského území mezi Hvězdou a Božanovským křížem se dodnes zachovalo 24 (zhruba polovina) míst s takto provedeným značením, navíc zřehledněným číslováním od státní hranice směrem k Hvězdě. Na státní hranici a Hvězdě jsou oba konce tohoto značení ještě označeny vysokými kamennými pilíři.

Historickou zajímavostí je nynější zjištění, že značení pokračující od státní hranice na Hejšovinu na slezském (nyní polském) území se již nedochovalo. Původně dohodnutý zřizovatel na tomto území, Glatzer Gebirgsverein, Section Wünschelburg (dnešní polský Radków) zřejmě trasu vyznačil levnějším použitím dřevěných směrovek.

Jako zřejmě nejstarší dochované turistické značení je především mimořádnou formou provedení významnou památkou a svědectvím počátků organizované turistiky, významem přesahujícím rámec zdejší oblasti.

Tabulka GPS lokalizace jednotlivých dochovaných stanovišť značení

poř. č.	souřadnice N	souřadnice E	metrů n.m.	typ znač.	čís.	doplňující lokalizace
01.	50°30'152"	16°19'764"	686	pil.	00	monolitický pilíř před osadou Pasterka
02.	50°30'259"	16°19'665"	693	00	00	„skalní vrata“ s nápisy na č.-pol. hranici
03.	50°30'467"	16°19'230"	706	pil.	00	pilíř u st. hranice u Machovského kříže
04.	50°30'480"	16°19'224"	676	za.	1.	směrovník mezi hranicí a Mach. křížem
05.	50°30'496"	16°19'238"	693	za.	(2.)	zašlé značení u křižovatky u Mach. kříže
06.	50°30'577"	16°19'120"	696	za.	5.	před temenem Polické stráně
07.	50°30'592"	16°19'049"	690	za.	6.	před vyvrcholením Polické stráně
08.	50°30'794"	16°18'714"	692	za.	10.	kříž. Rejšný – Pánův kříž – Mach. kříž
09.	50°30'910"	16°18'678"	664	za.	11.	svah k Pánovu kříži
10.	50°31'085"	16°18'649"	716	00	00	Pánův kříž
11.	50°31'479"	16°18'052"	698	pat.	17.	odbočka cesty nad Barklovy rokle
12.	50°31'800"	16°17'818"	666	pat.	20.	u TV stožaru na Slavném
13.	50°31'881"	16°17'740"	649	pat.	21.	nad počátkem Třešňové rokle
14.	50°32'427"	16°17'669"	646	pat.	24.	v okraji lesa za pastvinou na Slavném
15.	50°32'492"	16°17'772"	656	za.	25.	u odbočky na vyhlídku nad Zaječí roklí
16.	50°32'529"	16°17'818"	661	za.	26.	u odbočky z Č ke Slavenským hřibům
17.	50°32'695"	16°17'751"	658	za.	27.	U Beránka (s plastikou Beránek Boží)
18.	50°32'787"	16°17'576"	660	za.	28.	nad jižní odbočkou ŽI na Ovčín
19.	50°32'859"	16°17'478"	612	pat.	(29.)	severní odbočka ŽI na Ovčín
20.	50°32'940"	16°17'571"	659	za.	30.	nad Hruškovou roklí
21.	50°33'131"	16°17'263"	687	za.	35.	nad odbočkou od U Václava
22.	50°33'425"	16°17'032"	658	za.	38.	před Pánovou věží
23.	50°33'610"	16°16'732"	643	za.	43.	za odbočky Č z Pánovy cesty k Hvězdě
24.	50°33'699"	16°16'657"	679	za.	44.	nad počátkem rokle k Supímu koši
25.	50°33'771"	16°16'575"	703	za.	45.	horní část rokle před Supím košem
26.	50°33'846"	16°16'529"	704	za.	46.	nad východní větví Kovářovy rokle (Z)
27.	50°33'489"	16°16'927"	637	00	00	Pánova věž (tesané nápisy)
28.	50°33'929"	16°16'352"	698	00	00	u Pásovniny schránky (čes.-německý nápis)
29.	50°33'929"	16°16'347"	692	00	00	skalní průchod u Kočky
30.	50°33'927"	16°16'342"	692	00	00	skalní průchod za Kočkou
31.	50°34'010"	16°16'000"	675	pil.	00	pilíř před kaplí na Hvězdě

Vysvětlivky ke zkratkám :

- označení zaměřeného objektu značení :
 - pil. = monolitický nebo vicedílný kamenný pilíř (s nápisy nebo směrovníky)
 - za. = do skály nebo balvanu vtesaná plocha se směrovníky a pořadovým číslem
 - pat. = kamenný patník se zatesanými směrovkami a pořadovým číslem
- původní číslování jednotlivých stanovišť značení :
 - 00 = nečíslovaný přírodní objekt (skála) nebo stavební objekt (kamenný kříž nebo pilíř)
 - (29.) = nečitelné, ale předpokládané číslování
- doplňující lokalizace : Č, Z, ŽI = červeně, zeleně nebo žlutě značená turistická cesta.

Na několika místech v trase značené hřebenové stezky se nacházejí do skal zatesané znaky nebo nápisy, které ale nemají souvislost se starým turistickým značením. Jedná se o GPS 27, 28, 29 a 30.

